

зрозуміло, з ким з партнерів встановлені відносини взаємності. Крім того, між партнерами можуть встановлюватися специфічні взаємозв'язки.

Розглянуті проблеми, пов'язані з людським фактором, і рекомендації для їх вирішення через впровадження сучасних ІТ можуть стати в пригоді тим організаціям, які відновлюють або переходять в нову сферу діяльності. Впровадження ІТ дає змогу в декілька разів прискорити формування повноцінного колективу завдяки посиленню можливостей комунікаційних засобів для ділового професійного спілкування, сумісному використанню напрацьованої бази знань та програмних засобів інтегрованої обробки даних. Ігнорування проблеми внутрішньоорганізаційної підготовки персоналу може привести до краху частину організацій в першому десятилітті ХХІ сторіччя. Коли вище керівництво спроможне гнучко впроваджувати нові ІТ та паралельно успішно проводити кадрову політику, можна суттєво підвищити ефективність управління організацією.

1. Поппель Г., Голдстайн Б. Информационные технологии - миллионные прибыли. – М. 1990. 2. Каким образом ИТ – компании решают проблему поиска персонала? // Компьютерное обозрение. – 1999. – № 13. – С. 28-29.

УДК 69.003:65.014

Ю.В. Орловська

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В БУДІВНИЦТВІ: ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ

© Орловська Ю.В., 2001

Доводиться доцільність та актуальність докорінних змін в будівельній галузі України, висвітлено основні напрямки та пріоритети цих змін, а також запропоновано механізми та інструментарій щодо їх безпосереднього впровадження в будівельно-підприємницькій діяльності.

The author proves both the necessity and topicality of fundamental modification in the branch of building of Ukraine and the main directions and priorities of that modifications as well as author suggests the mechanism and tools of their application into the practice of building business undertakings.

Практика економічного розвитку багатьох держав показала, що прогрес в будівельній галузі значною мірою зумовлює і прогрес всієї національної економіки. В державах Європейського Союзу більше ніж 60 % загального обсягу національного багатства є продуктом будівельної діяльності.

Будівництво – одна з найважливіших галузей національного господарства будь-якої країни, незважаючи на політичний лад, соціально-економічний устрій і навіть рівень економічного розвитку. Однак обсяги будівельних робіт, темпи їх змін та ефективність, а, особливо, пріоритетність напрямків реальних інвестицій різноманітні, що, зрештою, і зумовлює стратегічний курс національної економіки.

Очевидно, що всі негаразди нашого будівництва являють собою галузевий зріз кризи соціально-економічної системи, відсутності економічної концепції перебудови, втратою

кредиту довіри нації. Економічне банкрутство періоду перебудови призвело до закономірної заміни політичної надбудови та замість можливої *планово-інтелектуальної реформації економіки з використанням ідей конвергенції* почався період ломки всього при повній відсутності стратегічної економічної концепції, а також розуміння та підтримки нового “курсу” з боку більшою мірою деморалізованого, розколотого за всіма напрямками суспільства. Фактично сьогодні суспільство знаходиться на стадії виживання, яке відбуватиметься тільки за умови врятування економіки, починаючи з її базових галузей, що великою мірою стосується і будівельної галузі.

Дійсно, роль будівництва в економічному розвитку країни важко переоцінити. В країнах Європейського Союзу на всі промислові галузі приходится 40 % валового внутрішнього продукту, в тому числі на будівництво – 11 %. Особливо вражає вагомість будівельного сектора Японії: показник витрат на будівництво на одну людину перевищує 6000 доларів на рік [1, с.20] (в Україні – трохи більше ніж 100 доларів на рік). У Сполучених Штатах Америки значна частка створюваного в країні продукту інвестується в реконструкцію та розширення виробництва, в збільшення невиробничих фондів, при цьому його частка постійно збільшується (з 16% в 1980 році до 19 % в 1992 році), забезпечуючи розширення виробництва та високу зайнятість в будівництві [2, с.20].

Кризове становище української будівельної галузі має корені в командно-адміністративній системі, одним з головних вад якої було розпилення централізованих державних капітальних вкладень, зацікавленість відомств в розпочинанні все нових та нових будівництв за умов нестачі ресурсів для закінчення вже розпочатих об'єктів. Все це зумовило низьку ефективність капітальних вкладень та постійно нарощуваний обсяг незавершеного будівництва, великі терміни будівництва та зростання його вартості, моральне старіння промислових об'єктів, їхня технічна відсталість ще до вводу в експлуатацію. Порівнюючи останній, 1990 рік радянської економіки з аналогічним періодом в США, аналітики відзначали, що при незрівнянно гіршій якості будівельних робіт промислові об'єкти в країнах колишнього СРСР зводились в 3,8 – 4 рази довше ніж у США, адміністративні будівлі – в 3 – 3,2 рази довше. При продуктивності праці в будівництві, в 2,5 рази нижчій, середня зарплатня вітчизняних будівельників в порівняній валюті була в 180 – 190 разів меншою, ніж американських [2, с.418].

Серед інших причин хронічного відставання галузі можна відзначити низький рівень спеціалізації будівельних організацій; відрядна система оплати праці робочих; низька дисципліна договірних зв'язків; адміністративна та економічна безвідповідальність замовників за невиконання своїх обов'язків; недоліки в ціноутворенні, в організації праці та управлінні виробництвом, великі втрати робочого часу; низький рівень виробничої бази.

Починаючи з 1990-х років, ситуація в будівництві ще більше погіршилась. Заробітна плата швидко зменшилась в порівняних одиницях, наявним є “з'їдання” і так вже дуже зношених основних фондів будівництва (до 75 % зношення) без їхнього рівноцінного відтворення. Виразної спеціалізації будівельних організацій не відзначається, абсолютно всі беруться за абсолютно все (особливо за житлове будівництво та ремонтно-будівельні роботи). Якщо спеціалізація наявна та підприємству вдається “вижити”, то, як правило, це підприємство є монополістом. Тенденція до появи монополістів на будівельному ринку збільшується.

Спираючись на міжнародний досвід виходу галузевих економік з кризового стану та будівництва зокрема, а також на оцінки та прогнози вітчизняних економістів, можна зробити спробу охарактеризувати основні напрямки змін пріоритетів в галузі, а також першочергові завдання та можливості реалізації цих змін.

У сфері економіки будівництва.

Насамперед зміна пріоритетів повинна відбутися в розумінні ролі будівельної галузі – головне її значення не в показниках господарської діяльності (сьогодні в Україні – 5 % ВВП), а в характері тієї продукції, яку вона створює.

Нині наявним є брак так званого “стратегічного планування” не стільки обсягів, фінансів по роках, регіонах та підгалузях, скільки розробка будівельної, технічної, фінансової та інвестиційної політики на базі аналізу *існуючого стану та потреби нації* на найближчий період. Це повинна бути цільова комплексна програма з визначенням реальних цілей, чинностей, засобів та термінів їх досягнення, з рекомендаціями в плані практичних дій для всіх рівнів виконавчої влади та державних органів, для банківської системи, для приватних та державних інвесторів та підприємств та підприємств будівельної індустрії. Така програма повинна передбачати механізм її реалізації та контролю та форми відповідальності виконавців.

Для виходу з кризи треба не скорочувати, а розширювати будівництво, потурбувавшись про швидку віддачу інвестицій стовідсотковим вводом пріоритетних об'єктів. В зв'язку з цим необхідно широко впроваджувати та розвивати наукову та практичну базу управління інвестиційними проектами (реальними інвестиціями).

В плані оплати праці потрібно відмовитись від відрядної форми нарахувань, підвищити тарифні ставки та прив'язати їх використання до стовідсоткової норми виробітку в натуральних показниках. Як приклад можна навести таке: в США зростання заробітної плати відбувається в регульованому порядку, пропорційно до індексу споживчих цін чи вартості життя. Цей індекс загальновідомий як *Consume Price Index*, об'єкт уваги спільноти, профспілок, засобів масової інформації та всього населення, постійно перераховується (щоквартально) за шістьма основними видами витрат населення (оплата та обслуговування житла, електроенергія, харчування, транспортні витрати, медичне обслуговування, сплата комунальних послуг). У генеральних узгодженнях асоціацій профспілок з урядом переглядаються (підвищуються) годинні тарифні ставки робочих та індекси до базових окладів службовців [2, с.22-23].

Гнучкість політики підприємців щодо питань безконфліктних відносин з робочими насамперед виявляється в порядку нарахування заробітку. Треба виконати норму виробітку в натуральних показниках та вимоги до якості робіт та одержати заробіток згідно з установленою державою годинною тарифною ставкою своєї спеціальності, що є безперечним як з боку підприємця, так і з боку робочого.

Крім перегляду принципів нарахування заробітної плати, необхідне переглядання всієї нормативної бази кошторисного ціноутворення, а також створення діючих інформаційних систем в будівництві.

У сфері організації виробництва при формуванні нових та реконструкції існуючих організаційних структур будівельних корпорацій та фірм рішуче перейти до ліквідації проміжних структурних ланок між апаратом фірми та об'єктами, що будуються, та змусити цей апарат не управляти кимось, а будувати; виявиться повна непотрібність та шкідливість проміжного “шару” управлінців.

У сфері теорії та практики управління.

Високоєфективною уявляється практика управління всім інвестиційним циклом силами проектно-будівельних фірм на умовах проектно-будівельного контракту, що узгоджується шляхом переговорів зі здачею об'єкта “під ключ”. Застосування цієї практики може гарантувати успіх за найважливішими параметрами – вартості, термінів, якості.

У взаємному зв'язку організації та управління в цьому випадку виявляється системний підхід, коли односходова організаційна структура фірми – будівля – робить можливим об'єктне управління через інститут управління будівлями.

У сфері будівельної науки слід орієнтуватися на світові тенденції у взаємодіях науки та практики в будівництві. Це, по-перше, зміна у відносинах між вченими та виробничими організаціями від формули “виконавець – замовник” до формули “партнер – партнер” та, як наслідок, інтегрований підхід до формулювання цілей наукових досліджень в будівництві. По-друге, інтернаціоналізація співробітництва між науковими організаціями та, по-третє, істотне розширення застосування інформаційних технологій в будівельному процесі, включаючи розвиток комунікацій.

Крім того, дуже важливо розвивати соціалізацію науки. Якщо раніше науково-дослідна робота була передовсім спрямована на отримання “технічного результату”, то нині застосування розробки на практиці повинно бути оцінено з усіх боків, розглядаючи організаційні, управлінські, фінансові, правові та інші рішення та соціальний ефект.

У сфері регіонального відродження галузі дуже доцільним виглядає застосування кластерних організаційно-технологічних схем в будівництві.

Кластери багатьма економістами визначаються як галузево-територіальне добровільне об'єднання підприємств, що тісно співпрацюють з науковими установами та органами місцевої влади для підвищення конкурентоспроможності власної продукції [3, с.31].

Учасники кластерів у будівельній сфері отримують численні переваги саме від об'єднання і співпраці на певній території, не втрачаючи своєї самостійності. Вони здобувають конкурентні переваги внаслідок аспектів колективної діяльності не тільки будівельників чи виробників будівельних матеріалів, але й проектувальників, дизайнерів, юристів, торговельних об'єднань і приватних підприємців, аудиторів та консультаційних фірм.

У кластер об'єднуються переважно малі та середні фірми приватної форми власності, що забезпечує підтримку малого бізнесу, а також велику перевагу дають єдині фінансові відносини (фінансова підтримка один одного закупівлею через торговельні точки членів кластера, можливість навіть створення так званих “кас взаємодопомоги” та ін.)

Прикладом успішного застосування кластерних технологій в Україні є створення та результати праці будівельного кластера на Хмельниччині, завдяки якому місто протягом 1998–1999 років стало першим в Україні із введення в дію квадратних метрів житлової площі на одного мешканця [4, с.40].

У сфері компетенції уряду та державних органів необхідно не відмовлятися від функції регулювання та управління будівництвом з боку держави. Уряд може та повинен застосувати такі форми управління будівництвом: щорічний перегляд годинних тарифних ставок з розрахунком компенсації інфляційного підвищення вартості життя; визначення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати; генеральні узгодження з галузевими профспілками; регламентація тривалості робочого тижня та робочого дня; податкові пільги фірмам як форма стимулювання виконання “невигодних замовлень”; практика державних замовлень для державного сектора будівництва; субсидіювання місцевими органами фірм, що потрапили в фінансові скрути, якщо банкрутство цих фірм небажане для інтересів регіону.

Підтвердженням впливу держави на розвиток галузі будівництва може служити приклад внесення змін до Закону “Про податок на додану вартість”, які стосувались касового обліку ПДВ на підрядних будівельно-монтажних роботах. Наслідок такого заходу –

щомісячний приріст обсягів будівельної діяльності в останні чотири місяці 1999 року в середньому на 8,3 % порівняно з відповідними місяцями попереднього року [5, с.20].

Галузь житлового будівництва відреагувала на стимулюючі заходи з боку держави (сфера індивідуального будівництва з 1997 року користується податковою пільгою зі сплати податку на додану вартість). Державне сприяння житловому будівництву дало змогу поліпшити стан справ у цій галузі. Обсяг житлового будівництва за підсумками кінця 1999 року зріс на 7,5 %, зокрема за рахунок коштів індивідуальних забудовників – на 2,9 % [5, с.20].

Отже, система будівництва та розвитку підприємницького середовища – швидко реагуюча система щодо конструктивних зовнішніх впливів, ресурс позитивних зміщень в ній є ресурсом та вектором позитивних змін всієї економіки. Закордонні фахівці підраховали, що кожний долар, вкладений в будівництво, принесе \$ 8 прибутку. Тобто всі зусилля щодо реформування саме цієї галузі виправдані, актуальні та безперечно ефективні.

1. Карманова И. Строительство как отрасль в развитых странах // Строительство и архитектура. – 2000. – № 5. – С.20. 2. Казанский Ю.Н., Немчин А.М., Никешин С.Н. Строительство в США и России. Экономика, организация и управление. – СПб. 1995. 3. Войнаренко М. Концепція кластерів – шлях до відродження виробництва на регіональному рівні // Економіст. – 2000. – № 1. – С.29-33. 4. Малий М. Будівельний кластер – об'єднання з новим змістом // Економіст. – 2000. – № 1. – С 39-40. 5. Богдан І. Проблеми активізації інвестиційної діяльності в Україні // Економіст. – 2000. – № 7-8. – С.18-23.

УДК 339.138

Ю.В. Павлішак

Дрогобицький державний педагогічний університет

СТРУКТУРА БАЗИ ДАНИХ СЛУЖБИ МАРКЕТИНГУ ЗАТ “ТРУСКАВЕЦЬКУРОРТ”

© Павлішак Ю.В., 2001

Описано структуру бази даних, яка використовується службою маркетингу холдингової структури, що об'єднує підприємства санаторно-курортної сфери. Проаналізовано потреби в інформації при маркетингових дослідженнях та запропоновано конкретні рішення для задоволення цих потреб. Компоненти бази даних детально описані, що надасть можливість при незначних змінах використати матеріали статті для створення баз даних для застосування маркетинговими службами та керівництвом будь-яких підприємств готельного та санаторно-курортного бізнесу.

In the article is characterized the structure of data base. This base is used by marketing service of holding structure, which associate sanatorium-resort sphere affairs. Information needs of marketing researches are analyzed and there are proposed concrete solutions for these needs content. Components of data base are particularly characterized. It will bring possibility to use materials of the article with small changes for creation of data bases for marketing services and administrations of any hotel and resort business affairs.